

ÚTMUTATÓ
hallgatók számára a szakdolgozatok és egyéb hallgatói munkák készítése során
adatvédelmi szabályok megtartásához
(2023)

Sikeresen megvédett szakdolgozatod – a kizárólag a Hallgatói Követelményrendszer szerinti esetekben lehetséges titkosítási engedély nélkül – az egyetemi repozitóriumban széles körben elérhetővé válik. Ezért is különösen fontos felelősséged, hogy a jogsértések elkerülése érdekében néhány, a tartalom megválasztását befolyásoló adatvédelmi szabály betartására légy figyelemmel (a szerzői jogi és más titokvédelmi szabályokról külön útmutatót készítettünk).¹

Gondold át, hogy a szakdolgozatod készítéséhez vagy a szakdolgozatodban feltétlenül szükséges-e az, hogy személyes adatokat használj fel (akár szöveges, akár képi vagy hangformátumban, pl. kérdőív, hangfelvétel). Ha igen, a megkérdezett személyek (ún. érintettek) előzetes hozzájárulását kell beszerezned. A dolgozatban megjelenő személyes adatok esetén a hozzájárulást a Neptunba is fel kell töltened! Nyilatkozatmintákat adunk, de ahhoz, hogy tudd, mikor van ezekre szükség, tisztában kell lenned az alábbiakkal:

I. Mi a személyes adat?

Minden olyan adat, információ, amely alapján valaki azonosítani tudja az érintett személyt, így különösen

- név, ahhoz kapcsolt lakcím, születési hely, idő, anyja neve, valamilyen azonosító kód (pl. Neptun kód, IP cím, adóazonosító jel), email cím, telefonszám, közösségi média profil...
- fénykép, video- vagy hangfelvétel.

Az azonosíthatóságot nagyon tágan kell értelmezni, nem egyenlő a személyazonosság ismeretével. Azonosítható az érintett önmagában attól is, ha csak annyit lehet tudni róla, hogy adott csoportban ő az egyedüli, aki valamiben eltér a többiektől. Pl. az egyedüli kurd diák az évfolyamon; xy hajléktalanszálló vezetőjének véleménye.

A speciális esetekről lásd a VII-IX. pontokat!

II. Mikor kezelek személyes adatot?

Ha azt bármilyen formában – papíron, elektronikus szövegben, videón, hangfelvételen – rögzíted, illetve, ha azzal más műveletet végzel (pl. tárolod, másolod, közlöd, továbbítod vagy egyébként más számára hozzáférhetővé teszed).

Ha a kérdőíven nem kérsz be személyes adatokat (nevet és egyéb azonosító adatokat), és a kérdőívet megosztod a közösségi médiában vagy másokon (intézményeken, intézményvezetőn, pedagóguson stb.) keresztül terjeszted, lehetőség szerint használj olyan szoftvert, amely megakadályozza az IP cím visszafejtését! Ezáltal el tudod kerülni a személyes adatok kezelését, következésképp nem kell hozzájáruló nyilatkozatot bekérned/adatkezelési tájékoztatót készítened.

¹ Egyes karokon ezen felül kutatás-ethikai engedély is szükséges lehet. Kérjük, egyeztess a témavezetőddel!

Az adatkezelésnek két szakasza van:

- a dolgozat készítése (adatgyűjtés és megírás) és
- a dolgozatnak (illetve előzetes munkapéldányának) másokkal (jellemzően a témavezetővel) történő megosztása, majd a végleges változatnak a Neptunba való feltöltése.

Fontos! A Neptunba a szakdolgozatod mellé csak akkor kell az érintetti hozzájárulást feltöltened, ha a dolgozatban magában megjelenik a személyes adat! Tájékoztatásul jelezzük, hogy már az is adatkezelés, ha csak te dolgozol a gyűjtött személyes adatokkal és magában a dolgozatban azok nem szerepelnek – ekkor is az alábbiak szerint jársz el szabályosan, ez a saját felelősséged!²

III. Mi a teendőm, ha személyes adatot használok fel a szakdolgozatom szövegében?

1. A szakdolgozatok tartalmát konzultáció, bíráló, nyilvános védés során mások is megismerik, majd a felsőoktatási törvénynek megfelelően online elérhetőek. Az adatok védelme érdekében tehát **meg kell fontolni, hogy a személyes adat rögzítése, illetve a dolgozatban való szerepeltetése valóban elengedhetetlenül szükséges-e.** Ha például kérdőíves kutatást végzel, lehetőség szerint ne személyhez köthető módon rögzítsd a válaszokat. Ha erre mégis szükség van, akkor a dolgozatban már csak az azokból levont következtetéseket írd le, vagy pl. interjúalanyra név nélkül, azonosíthatatlanul hivatkozz (vö. I. pont!), és csak kivételesen indokolt esetben, a témavezetőddel egyeztetve szerepeltess magát a személyes adatot is.³
2. **Az érintett hozzájárulását kell kérni,** még az adatkezelést megelőzően! Ez több formában is megtehető, ezért a részleteket ld. a „Segédlet az érintetti hozzájárulással kapcsolatos gyakorlati teendőkhöz” c. mellékletben, amely a jelen útmutató mellett letölthető az ELTE szakdolgozati információkat tartalmazó központi honlapjáról (<https://www.elte.hu/oktatas/szakdolgozat>).
3. **A személyes adatok biztonságáról gondoskodnod kell,** annak érdekében, hogy azok ne juthassanak illetéktelen személy tudomására. Így például
 - a. kizárólag általad hozzáférhető, jelszóval védett eszközön tárold, és a szakdolgozat megvédését követően haladéktalanul töröld azokat (ugyanígy a papír alapú kérdőíveket, az adatgyűjtés egyéb dokumentumait – ha azok tartalmaznak személyes adatokat),
 - b. csak a dolgozat készítésével összefüggésben feltétlenül szükséges személyekkel (témavezető, kutatótárs, tanulmányi hivatal) oszd meg azokat, olyannal semmiképp, aki az adatkezelési tájékoztatóban nem szerepelt.
4. **A személyes adatot tartalmazó szakdolgozat titkos kezelését kell kezdeményezned a témavezetőnél,** kivéve, ha az érintett nagykorú, és a nyomtatványon hozzájárult a személyes adat szakdolgozatban való nyilvánosságra hozatalához is. Lehetőség szerint különleges személyes adatot ne tartalmazzon a szakdolgozatod (vö. III.1. pont!). Ha az előzőekben írtak szerint csak a dolgozat készítéséhez használsz személyes adatot, de azt a dolgozat már ténylegesen nem tartalmazza, akkor nem kerül sor titkosításra.

² Részletesen lásd: adatkezelési tájékoztató/hozzájáruló nyilatkozat minták!

<https://www.elte.hu/oktatas/szakdolgozat>

³ Tudományos kutatás céljára különleges személyes adat is felhasználható, de ezekkel kapcsolatban a témavezetővel előzetesen rögzítendő szabályok maradéktalan betartásával kell eljárni, biometrikus, genetikai és egészségügyi adatok esetén az ezekre vonatkozó külön jogszabályi rendelkezésekre figyelemmel!

5. **Minden érintett hozzájárulását fel kell töltened a szakdolgozat mellé a Neptunba, ha magában a szakdolgozatban személyes adatuk szerepel** (és ha az általad kiegészített szövegű – mintától eltérő – adatkezelési tájékoztatót adtál az érintetteknek, akkor azt is). A hozzájárulások csak a szakdolgozattól különálló fájlban szerepelhetnek, de minden hozzájárulást egyben szkennelj be.

IV. Mikor nem szükséges az érintett hozzájárulását kérnem?

Olyan személyes adat esetén, amelyet az érintett már nyilvánosságra hozott. Ez esetben a nyilvános voltára történő utalást és az adat nyilvános elérhetőségét a dolgozatban jelezni kell. Ilyen például a dolgozatban hivatkozott tudományos cikkek esetén a szerző neve.

V. Kérdőívezéshez milyen űrlapot használhatok?

Fontos az adatvédelmi szempontból megbízható felület használata, részleteket lásd a „Segédlet érintetti hozzájárulással kapcsolatos teendőkhez” c. mellékletben, amely a jelen útmutató mellett letölthető az ELTE szakdolgozati információkat tartalmazó központi honlapjáról.

VI. Érintettekkel való kapcsolattartásra milyen e-mail címet használhatok?

Adatbiztonsági szempontból legjobb, ha a student@elte.hu-s e-mail címeden levelezel az érintettekkel. Kerüld a magán e-mail címed (pl. gmail, yahoo) használatát!

VII. Különleges személyes adatok a faji vagy etnikai származásra, politikai véleményre, vallási vagy világnézeti meggyőződésre vagy szakszervezeti tagságra utaló személyes adatok, valamint a természetes személyek egyedi azonosítását célzó genetikai és biometrikus adatok, az egészségügyi adatok⁴ és a természetes személyek szexuális életére vagy szexuális irányultságára vonatkozó személyes adatok. A különleges személyes adatokat csak kivételesen, szigorú feltételek mellett szabad kezelni. Ezért a szakdolgozathoz gyűjtött ilyen adatokat lehetőleg **NE** tegyék közzé magában a szakdolgozatban!

VIII. 18. életévüket be nem töltött, vagyis kiskorú érintettek

A különleges személyes adatokhoz hasonló körülményt igényelnek a kiskorúak személyes adatai, mert ők adatvédelmi szempontból különösen sérülékenyek. Ha kiskorúak személyes adataira van szükséged a szakdolgozat elkészítéséhez, ahhoz előzetesen a törvényes képviselőjük (szülő) hozzájárulására is szükségetek lesz. 14. év alattiak esetén hozzájárulást érvényesen csak a törvényes képviselő adhat, a 14. életévet betöltött, de 18. év alatti kiskorúak esetén pedig a kiskorú és a törvényes képviselő hozzájárulására is szükség lesz. Kiskorúak személyes adatait tartalmazó dolgozat mindenképpen titkosítandó!

IX. Anonim vs. álnevesített adatok

Fontos érteni az álnevesítés és az anonimizálás közötti különbséget, mert az anonim adatokra a GDPR nem vonatkozik! Vagyis anonim adatok kezelése esetén nem kell hozzájárulást kérni az érintettektől.

⁴ Egészségügyi adatok pl. oltottság ténye, speciális étrend, mentális állapot.

Anonim információkról van szó, ha azok alapján az érintett többé már nem azonosítható. Ebbe a körbe tartoznak pl. egy kutatás során anonimizált adatok, amelyek alapján lehetetlen azonosítani az érintettet. Pl. „A megkérdezettek 33%-a szerint...”

Az álnevesített adat ezzel szemben személyes adat marad! Pl. az a kód, amivel a szakdolgozatod tárgyát képező kutatásnál megjelölöd azt, aki interjút adott/kitöltötte a kérdőívet.

A személyek beazonosításához szükséges plusz információk elkülönített tárolása az elfogadott adatbiztonsági intézkedések egyike.